

TOIMINTAKERTOMUS 2013

Toimintavuosi 2013 oli järjestölle uuden alku, koska Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö muutti nimensä ja toimintansa fokuksen. Uusi nimi Vapaa Sivistystyö ry – Fritt Bildningsarbete rf ja uudet säännöt otettiin käyttöön toukokuun vuosikokouksessa ja Patentti- ja rekisterihallitus rekisteröi ne 19.11.2013, mutta toiminta uudistetulta pohjalta aloitettiin jo vuoden alussa. Varsinaisen toiminnan pääkohteeksi oli päätetty edunvalvonta ja vaikuttamistyö. Muita keskeisiä toiminnan kohteita olivat vaikuttamisviestintä sekä kansainvälisissä linjauksissa mukanaolo. Vuoden aikana opeteltiin aikaisempaa kohdennetumpaa toimintamallia.

Toimintavuosi olikin haastava, koska julkisen talouden ongelmat heijastuivat valtioneuvoston pyrkimyksenä supistaa julkisia budjettimenoja. Järjestön toiminta keskittyi loppuvuodesta entistä enemmän vapaan sivistystyön resurssien turvaamiseen. Samaan aikaan nousi esiin tarve uudistaa vapaan sivistystyön valtiosuus- ja valtionavustuskäytäntöjä ja poistaa ilmenneitä ongelmakohtia. Vapaan sivistystyön ohella koko muukin koulutussektori oli suurten muutosten edessä, joiden valmistelu käynnistyi vuonna 2013.

Jäsenistön kokoonpano täydentyi ruotsinkielisen vapaan sivistystyön osalta, kun Bildningsalliansen liittyi mukaan vuoden aikana. Vastaavasti Suomen Setlementtiliitto erosi järjestön jäsenyydestä.

Järjestön alkuvuotta leimasivat myös käytännölliset muutokset: juoksevien asioiden hoito yhden työntekijän varassa, toimiston muutto Kansanopistoyhdistyksen ali-vuokralaiseksi sekä graafisen ilmeen sekä verkkotunnuksen uudistaminen.

SISÄLTÖ

1. EDUNVALVONTA- JA VAIKUTTAMISTYÖ	2
Vaikuttamisviestintä	4
2. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ	5
3. HANKKEET	6
Tutkimusyhteistyö	6
Selvitykset	6
4. TOIMINNAN KEHITTÄMINEN	6
5. HALLINTO	7
Järjestön kokoukset	7
Hallituksen kokoonpano	7
Jäsenyydet	8
6. JÄSENET JA HENKILÖSTÖ	8
7. TALOUS	8

I. EDUNVALVONTA- JA VAIKUTTAMISTYÖ

Keskeisin toimintamuoto oli vaikuttaminen virkahallintoon ja poliittisiin päätöksentekijöihin. Tapaamisten lisäksi järjestö antoi lausuntoja ja laati kirjelmiä opetushallinnossa ja eduskunnassa meneillään oleviin laki-, kehittämis- ym. hankkeisiin. Seuraavassa on lueteltu tärkeimmät asiat ja arvio niiden edistymisestä.

Vapaan sivistystyön rahoituksen turvaaminen

Järjestö viestitti vahvasti kaikissa tapaamisissa ja lausunnoissa vapaan sivistystyön valtionosuus- ja valtionavustusrahoituksen turvaamista. Järjestö perusteli vaatimusta vapaan sivistystyön kysynnällä sekä työn merkittävyydellä yksilöille, yhteisöille ja koko yhteiskunnalle. Perusviesti kuunneltiin ja otettiin vastaan hyvin. Tästä huolimatta hallitus päätti leikata vapaan sivistystyön rahoitusta osana rakennepoliittisia päätöksiä 29.11.2013. Maaliskuussa valtioneuvosto tarkensi vapaan sivistystyön säästövelvoitteeksi 33 miljoonaa euroa, josta valtiontuen leikkauksen osuus on 10 miljoonaa euroa vuonna 2015 ja 8,5 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Järjestö nosti esiin valtionosuusindeksin jäädytyksen vuosille 2013 ja 2014. Jäädytys säilyi valtion talousarviossa vuodelle 2014.

Järjestö esitti vapaan sivistystyön valtionosuusjärjestelmän uudistamista. Järjestö korosti, että järjestelmä uudistuksen tarkoituksena tulee olla rahoituksen pitkäjänteisyyden varmistaminen ja rahoitusjärjestelmän ongelmien korjaaminen. Työtä varten asetettiin OKM:n toimesta työryhmä

18.12.2013. Työryhmään tulisi edustus kaikista oppilaitosmuodoista. Työryhmän työ pääsi käyntiin vuoden 2014 alussa.

Nuorison koulutustakuu

Järjestö esitti TEM:lle ja OKM:lle, että ministeriöt hyödyntävät nykyistä enemmän vapaan sivistystyön oppilaitosten osaamista ja tiloja nuorten yhteiskuntatakuun toimenpiteiden toteuttamisessa. Asia ei edennyt tällä tavoin vuonna 2013.

Nuorisotakuuta ja maahanmuuttajien koulutusta käsittelevä [seminaari](#) järjestettiin oppilaitosväelle ja valtionhallinnon edustajille 7.3. Helsingissä yhteistyössä Suomen Kansanopistoyhdistyksen kanssa. Tavoitteena oli osoittaa, että vapaalla sivistystyöllä on valmiuksia ja osaamista nuorisotakuun ja maahanmuuttajakoulutuksen toteuttamiseen laajemminkin. Seminaarissa oli 90 osallistujaa. Kaikki vs-oppilaitokset ja keskeiset opetushallinnon toimijat olivat edustettuina ja keskustelu oli vilkasta.

Koulutusvienti

Järjestö viestitti opetus- ja kulttuuriministeriöön, Opetushallitukseen ja eduskuntaan, että vapaa sivistystyö olisi ainutlaatuinen vientituote ja erinomainen väline kansansivistyksen tason nostamisessa ja demokratiakasvatuksessa mm. kehitysmaissa. Koulutusviennin edistämisen osalta tehtiin toimintavuonna ratkaisuja vain korkeakouluopetuksen viennin osalta.

Oppivelvollisuuden pidentäminen

Hallitus päätti pidentää oppivelvollisuutta yhdellä vuodella. Järjestö viestitti OKM:ään ja poliittisille päättäjille, että vapaan sivistystyön oppilaitoksilla on vahva osaaminen ja halu osallistua nuorten mielekkäiden opintopolkujen rakentamiseen. Asiaa valmisteltiin loppuvuodesta 2013, mutta asian jatkovalmistelu ja päätökset siirtyivät vuoden 2014 alkupuolelle. Syksyllä 2014 valtioneuvosto päätti luopua koko hankkeesta.

Aikuiskoulutuksen kehittäminen

Aikuiskoulutuksen rooli työurien pitenemisessä ja työssä jaksamisessa korostuu. Järjestön viesti oli, että vapaa sivistystyö haluaa olla vahvasti mukana suomalaisen aikuiskoulutuksen kehittämisessä. Asiassa ei tehty varsinaisia vapaata sivistystyötä koskevia päätöksiä vuonna 2013.

Opintososiaalisten tukien parantaminen

Järjestön mielestä vapaan sivistystyön valmentava ja valmistava opetus tulee saada maksuttomaksi opiskelijalle muun saman yhteishaun piirissä olevan koulutuksen tapaan. Asia ei edennyt vuonna 2013.

Koulutuksen hankintatoiminta

Työministeri Ihalainen lupasi, että TEM suosittaa alueellisille ELY-keskuksille, että koulutusten hankintatoiminnassa otetaan huomioon vapaan sivistystyön oppilaitosten valmentava ja ohjaava koulutusosaaminen. Ministerin esikunnasta ei saatu tietoa useista kyselyistä huolimatta, onko näin tapahtunut.

Kansallisen osaamisperustan vahvistaminen -hanke

Järjestö sai edustajan Kansallisen osaamisperustan vahvistaminen -hankkeen seurantaryhmään, vaikka alun perin VST:n edustajaa ei ollut ajateltu kutsua ryhmän jäseneksi. Hankkeen seurantar ryhmän työ käynnistyi vuoden 2014 alussa.

Koulutuksen kehittämissuunnitelmat

Yhdistys sai edustajan Koulutuksen järjestäjien kehittämissuunnitelman ohjausryhmään, kuten yhdistys toivoi. Opetushallitus pyrkii luomaan kehittämissuunnitelmat keskeisille koulutusalueille. Valmistumassa ovat KuntaKesu ja AmKesu. Em. ohjausryhmä päätti, että vapaalle sivistystyölle laaditaan oma kehittämissuunnitelma yhdistyksen toiveiden mukaisesti. Asian käytännön valmistelu siirtyi vuodelle 2014.

Koulutustilit

Järjestö antoi lausunnon selvityshenkilöiden esityksestä asettuen vastustamaan koulutustilijärjestelmän luomista. Koulutustiliasia ei ollut päätösagendalla toimintavuonna.

Vapaan sivistystyön näkyminen valtion koulutusjärjestelmäkaavioissa

Opetushallituksen pääjohtaja lupasi, että vapaa sivistystyö tulee näkymään jatkossa suomalaista koulutusjärjestelmää esittävässä kalvoissa. Opetus- ja kulttuuriministeriölle vietiin sama viesti, mutta yhtä selvää lupausa asiantilan korjaamisesta ei saatu.

Kestävän kehityksen edistäminen

VST nimesi kehittämisspäällikkö Tytti Pantsarin varsinaiseksi jäseneksi ja koulutussuunnittelija Jyrki Käpin varajäseneksi Suomen kestävän kehityksen toimikuntaan. VST:n edustaja edustaa toimikunnassa ainoana koulutuksen ja kasvatuksen aluetta. Kestävän kehityksen yhteistyötä syvennettiin keskusjärjestöjen ja VST:n kesken ja toiminnalle nimettiin ohjausryhmä. Ajankohtainen tehtävä oli valmistella toimikunnan valmistelevaan kestävän kehityksen yhteiskuntasitoumukseen liittymistä.

Opitun tunnustamisen kehittäminen

NVL:n kansallisessa opitun tunnustamisen ryhmässä ovat edustettuina eri koulutussektorit (korkea-aste, ammatillinen perus- ja aikuiskoulutus, vapaa sivistystyö) ja Opetushallitus. Ryhmässä valmisteltiin loppuvuonna 2013 hanketta tuottaa osaamisen tunnistamista ja tunnustamista edistäviä suosituksia vapaassa sivistystyössä annettavista todistuksista.

Vaikuttamisviestintä

Järjestön keskeisimmät vaikuttamisviestinnän muodot olivat

- päättäjien ja viranhaltijoiden tapaamiset. Järjestö tapasi vapaan sivistystyön kannalta keskeisimmät vaikuttajat puheenjohtajiston toimesta toimintavuonna: opetusministeri Krista Kiuru, työministeri Lauri Ihalainen, sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko, Opetushal-

lituksen pääjohtaja Aulis Pitkälä, OKM:n kansliapäällikkö Anita Lehtikainen, OKM:n valtio-
sihteeri Pilvi Torsti, eduskunnan sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Raija Vahasalo.

- kansanedustajien verkoston tapaaminen. Järjestö informoi keväällä kansanedustajia kaikista puolueista vapaan sivistystyön ajankohtaisista kysymyksistä. Syksyn tapaaminen peruttiin, koska ajankohta sattui samalle päivälle, kun hallitus viimeisteli ja tiedotti rakennepoliittisista ratkaisuista. Verkostoon kuuluivat Outi Alanko-Kahiluoto, Ritva Elomaa, Ilkka Kantola, Inkeri Kerola, Kimmo Kivelä, Anna Kontula, Miapetra Kumpula-Natri, Sanna Lauslahti, Mikaela Nylander, Sari Palm, Tuula Peltonen, Antti Rantakangas, Markku Rossi, Sari Sarkomaa, Eila Tiainen, Raija Vahasalo, Pauliina Viitamies, Sofia Vikman, Anne-Mari Virolainen.
- lausuntojen ja kirjelmien antaminen. Järjestö antoi kaikkiaan 17 [lausuntoa ja kirjelmää](#).
- Vapaan sivistystyön yhteistyöryhmä YTR järjesti vuonna 2013 kaksi kokousta. Niissä käsiteltiin ajankohtaisia vapaan sivistystyön ja aikuiskoulutuksen kehittämiskysymyksiä yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja Suomen Kuntaliiton edustajien kanssa. Yhteistyöryhmän puheenjohtajana toimi Aaro Harju ja sihteerinä suunnittelija Leena Saloheimo.

Tiedotusvälineiden kautta järjestö ei näkynyt eikä mitään erityisiä aktiviteetteja tehty asian suhteen.

Järjestö oli mukana Elinikäisen oppimisen ja ohjauksen kampanjassa järjestämällä vapaan sivistystyön oman [Oppimalla parempi elämä -tapahtuman](#) 4.9.2013 Kolmen Sepän patsaalla Helsingissä. VST koordinoi jäsenjärjestöjen ja pääkaupunkiseudun vs-oppilaitosten yhteistyötä tilaisuuden järjestämisessä.

Järjestö tukeutui viestinnässä Kansanvalistusseuran julkaisemaan sivistys.net-verkkolehteen. Järjestöllä on [verkkosivut](#).

2. KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

VST:n varapuheenjohtaja Tapio Kujala valittiin European Association for the Education of Adults EAEA:n hallituksen jäseneksi, missä roolissa hän toimi aktiivisesti toimintavuonna.

Pohjoismaisia yhteyksiä hoitivat järjestön hallituksen jäsen Jaana Nuottanen sekä varajäsen Jyrki Ijäs osallistumalla pohjoismaisten vapaan sivistystyön järjestöjen verkoston kokoukseen. NVL:n Validering-verkosto kokosi pohjoismaisen työryhmän, jonka tehtävänä on tuottaa suosituksia vapaan sivistystyön opitun tunnustamisen edistämisestä. VST nimesi ryhmään Suomen vapaan sivistystyön edustajaksi Lotta Pakasen (OK-opintokeskus).

VST tuki vapaan sivistystyön oppilaitosten ja järjestöjen henkilöstön kansainvälistymistä myöntämällä matka-apurahoja Pohjoismaihin ja Suomen lähialueille suuntautuviin matkoihin. OKM:n tähän tarkoitukseen myöntämä avustuspäätös tuli alkusyksyllä 2013, joten pääosa hakemuksista kohdistui vuonna 2014 tehtäviin matkoihin.

3. HANKKEET

Tutkimusyhteistyöhön ja selvitysten tekoon käytettiin näihin tarkoituksiin saatua erillisrahoitusta.

Tutkimusyhteistyö

VST jatkoi yhteistyötä Tampereen, Itä-Suomen ja Åbo Akademin yliopistojen aikuiskasvatuksen edustajien kanssa Sivistystyön Vapaus ja Vastuu (SVV) -ohjelmassa. VST:n toiminnan vuoden painopiste oli vapaan sivistystyön vaikuttavuuden tutkimista ja arviointia käsitelleen seminaarin järjestämisessä. Seminaari pidettiin 16.–17.8.2013 Vaasassa. Seminaarin yhteydessä järjestettiin SVV-tutkijatapaaminen yhteistyöyliopistoissa vapaan sivistystyön aiheita tutkiville jatko-opiskelijoille.

VST teetti Jenni Pätärillä vapaan sivistystyön tutkimusta koskeneen kartoituksen. Se muodostaa osan Pätärin Tampereen yliopistoon tekeillä olevasta väitöskirjasta (esitys 16.8.2013). Vapaan sivistystyön tutkimus koostuu pääasiassa opinnäytteistä.

VST oli vuoden alussa käynnistämässä Tampereella tutkiva opintokerho -toimintaa, joka on jatkunut OK-opintokeskuksen ja Tampereen yliopiston yhteistyönä. Tavoitteena on vapaan sivistystyön toimijoiden ja tutkijoiden vuorovaikutuksen syventäminen. Itä-Suomen yliopisto on aloittanut samassa tarkoituksessa teemoitettujen sivistysiltamien järjestämisen Joensuun seudulla yhteistyössä paikallisten vapaan sivistystyön organisaatioiden kanssa.

VST vastasi tutkimusohjelman [verkkosivujen](#) hallinnoinnista.

Selvitykset

Suunnittelija Leena Saloheimo osallistui alkuvuodesta eduskunnan Ihmisoikeuskeskuksen tilaaman [ihmisoikeuskasvatusselvityksen](#) tekemiseen ja aloitti loppuvuonna OPH:n tilauksesta [selvityksen](#) teon vapaan sivistystyön opintoseteliavustuksen käytöstä.

4. TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

Uuden yhteisjärjestön työ käynnistettiin toimintavuoden alussa. Järjestö laati oman [strategian](#) ja strategian toimeenpanon, jota täydensi toimintaympäristön kuvaus. Strategiaan liittyvä viestinnän strategia valmistellaan ja hyväksytään vuonna 2014. Hallitus opetteli uutta työkalutuuria. Järjes-

tön puheenjohtajisto (puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa) toimi tiiminä vaikuttamistyössä.

5. HALLINTO

Järjestön kokoukset

Järjestön kevätkokous pidettiin 16.5. Sen puheenjohtajana toimi Tapio Kujala. Jäsenjärjestöjen edustajia oli paikalla yhdeksän. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat. Lisäksi hyväksyttiin uudet säännöt sekä uudeksi jäseneksi Bildningsalliansen. Kokouksen päätyttyä kuultiin KM Jenni Pätärin alustus aiheesta Vapaan sivistystyön tulkinnat ja perustelut VSY:n jäsenjärjestöjen verkkosivuaineistojen valossa.

Syyskokous järjestettiin 21.11. Jäsenten edustajia osallistui kahdeksan. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Aaro Harju. Kokouksessa käsiteltiin sääntömääräiset asiat sekä hyväksyttiin järjestön uusi strategia. Suomen Setlementtiliiton jättämä eroilmoitus merkittiin tiedoksi. Kokouksen aluksi Leena Saloheimo esitteli alustavia tuloksia OPH:n tilauksesta tehtävästä opintohuoneavustuksen käyttöselvityksestä.

Hallituksen kokoonpano

Varsinainen jäsen

Ulrica Taylor, Bildningsalliansen (21.11. alkaen)

Jaana Nuottanen, Kansalaisopistojen Liitto
Tapio Kujala, Kansanvalistusseura

Björn Wallén, SFV (21.11. asti)
Aki Ojakangas, Suomen Kansanopistoyhdistys
Mika Nirvi, Suomen Kesäyliopistot
Kimmo Sirainen, Urheiluopistojen yhdistys (21.11. asti)

Aleksi Valta, Urheiluopistojen yhdistys (21.11. alkaen)

Anitta Pehkonen, Opintokeskukset

Varajäsen

Björn Wallén, Bildningsalliansen (21.11. alkaen)

Liisa Vornanen, Kansalaisopistojen Liitto
Pirkko Ruuskanen-Parrukoski, Suomen Setlementtiliitto

Stefan Andersson, SFV (21.11. asti)
Jyrki Ijas, Suomen kansanopistoyhdistys
Ari Salo, Suomen Kesäyliopistot
Petri Tarkkanen, Urheiluopistojen yhdistys (21.11. asti)

Kimmo Sirainen, Urheiluopistojen yhdistys (21.11. alkaen)

Annika Kokko, Opintokeskukset

Hallituksen puheenjohtaja toimi Aaro Harju. Varapuheenjohtajiksi valittiin Tapio Kujala ja Aki Ojakangas (21.11. asti) ja Jyrki Ijas (21.11. alkaen).

Hallitus piti vuoden aikana yhdeksän kokousta.

Jäsenyydet

VST on International Council for Adult Education [ICAE](#):n ja European Association for the Education of Adults [EAEA](#):n sekä Sivistystyönantajat ry:n jäsen.

6. JÄSENET JA HENKILÖSTÖ

[Jäseniä](#) oli vuoden aikana yhdeksän: Bildningsalliansen (16.5. alkaen), Kansalaisopistojen Liitto, Kan-sanvalistusseura, Opintokeskukset, Suomen Setlementtiliitto, Suomen Kansanopistoyhdistys, Suomen Kesäyliopistot, Svenska Folkskolans Vänner ja Urheiluopistojen yhdistys.

Vuoden 2013 alusta on yhteisjärjestön toimistoa ja asiantuntijatehtäviä hoitanut suunnittelija Leena Saloheimo. Puheenjohtaja Aaro Harju käytti keskimäärin 2,5 päivää viikossa yhteisjärjestön tehtäviin.

7. TALOUS

Vuoden budjetti oli tiukka, mutta sen avulla järjestön talous saatiin pidettyä positiivisena ja vuoden 2012 tappiota kurottua umpeen. Varsinaisen toiminnan taloudellinen perusta rakentui OKM:n myöntämän järjestöavustuksen ja jäsenmaksujen varaan. Tutkimuksen yhteistyöhön sekä selvitysten tekoon saatiin erillisrahoitusta OKM:stä, Kordelinin säätiöltä, OPH:sta ja sekä pieni korvaus Ihmisoikeuskeskukselta.